63ste Jaargang September—October 1947

MAANDBLAD
DER NEDERLANDSCHE VEREENIGING VOOR TEEKENONDERWIJS

Voorz.: J. D. ROS, de Ruyterstr. 67a, den Haag - Secr.-Red.: J. J. HENS, Linnaeushof 98, Amsterdam-O., Tel. 52427 - Penningm.: J. ALTERA, De Vliegerstr. 48, R'dam, Postrek. 178952 - Redactie-adressen der vakgroepen: Chr. P. SCHEENLOOP, Irisstr. 114, Den Haag (vakgroep A) - D. VEERSEMA, (vakgroep B) Hofstede de Grootkade 16, Groningen - J. H. VAN UFFELEN, Pythagorasstr. 109 A'dam (vakgroep C)

N.V. UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ VOORHEEN VAN MANTGEM & DE DOES, AMSTERDAM
Prijs voor niet leden fl. 7.50. — Afzonderlijke nummers 75 cent. — Afzonderlijke nummers met examen-opgaven fl. 1.—. — Advertentiën volgens tarief, kleine advertentiën 20 cent per mm

AAN DE LEDEN

De vertraging in de verschijning van dit dubbelnummer is ontstaan tengevolge van een ernstige oogontsteking, waaraan onze redacteur reeds enkele maanden lijdende is. Op medisch advies moest hij zijn ogen zoveel mogelijk rust geven, zodat het hem slechts mogelijk was het hoognodige verenigingswerk te verrichten. Na een operatief ingrijpen is de toestand echter gelukkig zodanig verbeterd, dat het zich laat aanzien, dat hij binnenkort geheel hersteld zal zijn, zodat hij zich dan weer ten volle aan zijn taak hoopt te kunnen geven.

De Voorzitter
J. D. ROS

ONZE LEDENLIJST

Wij vragen deze keer eens aandacht te willen schenken aan een schijnbaar onbelangrijke rubriek van ons orgaan, n.l. „de ledenlijst". Wie op het een of ander periodiek is geabonneerd, neemt maar zelden kennis van de gehele inhoud, enerzijds omdat hem de tijd ontbreekt, anderzijds omdat het hem niet interesseert. De ledenlijst van dit nummer vermeldt het toetreden van 25 nieuwe leden, als gevolg van een door het bestuur verzonden circulaire aan alle geslaagde candidaten voor de L.O., M.O. en N.O. examens van dit jaar. Hoe zeer wij ons ook over deze aanwinst verheugen, in verhouding tot het aantal verzonden circulaires is de toetreding echter nog maar gering. De vermeerdering van het aantal leden heeft een morele en een materiële zijde. Wanneer men bedenkt dat de kostprijs van ieder nummer van ons orgaan op ± 50 ct gerekend moet worden en men daarbij in aanmerking neemt, dat de nieuwe leden voor 99 % nog slechts aan het begin van hun loopbaan staan, dientengevolge in aanmerking komen voor de halve contributie, dan kan er van materiële winst niet gesproken worden. Moreel kunnen wij echter wel van winst spreken, want het is de

nieuwe generatie, die te zijner tijd weer de kern van onze Vereniging zal vormen. Wij verwelkomen hen van harte in ons midden, wij wensen hen toe, dat zij zo spoedig mogelijk in aanmerking zullen komen de volle contributie te moeten betalen en wij hopen, dat zij door hun toetreden het hunne ertoe zullen bijdragen de belangen van het tekenonderwijs te dienen.

HET BESTUUR

PASSERDOZEN

De meesten van de collega's, werkzaam aan de H.B.S.-en B. en M.T.S.-Scholen zullen door hun respectievelijke directeuren wel in kennis zijn gesteld van de inhoud van onderstaande circulaire, die begin dezer maand is verzonden.

Mijne Heren,

Het Bestuur der Nederlandse Vereniging voor Tekenonderwijs is reeds enige tijd bezig met het zoeken naar een oplossing om aan de onhoudbare toestand, waarin het lijntekenonderwijs is geraakt wegens het gemis aan passerdozen een einde te maken. Oorspronkelijk heeft het in de bedoeling gelegen pogingen aan te wenden om een buitenlands fabrikaat ingevoerd te krijgen, waartoe het bestuur aan het College van Inspecteurs van het M.O. verzocht heeft medewerking te verlenen, opdat van Regeringswege de nodige deviezen beschikbaar gesteld zouden worden. Contact werd gezocht en verkregen met een der op dit gebied meest bekende firma's hier te lande, n.l. de N.V. Wed. J. Ahrend en Zn. Singel 22—24 te Amsterdam. Het is deze firma echter gelukt een Nederlands fabrikaat in de handel te kunnen brengen, dat wat degelijkheid van uitvoering betreft, in alle opzichten kan wedijveren met het buitenlands fabrikaat. Hierdoor is het deviezenbezwaar komen te vervallen, terwijl bovendien een regelmatige aanvulling van onderdelen verzekerd is.

De Ned. fabriek is in staat voorlopig een maandelijkse productie van 250 à 300 passerdozen te kunnen garanderen, welke productie echter binnen enkele maanden aanzienlijk kan worden opgevoerd.

Alhoewel de vraag naar goede passerdozen in alle technische bedrijven zeer groot is, is bovenbedoelde firma bereid 75 % van de productie voor het onderwijs te reserveren.

Het ons getoonde model bevat: 1 passer met naald-, potlood- en inktstuk. 1 trekpen — 1 houder voor inkt- of potloodstuk — 1 schroevendraaier en 1 buisje met potloodstiften.

Voorlopig kunnen deze instrumenten alleen in cartonnen doos geleverd worden, doch onderhandelingen zijn reeds gaande om binnen afzienbare tijd ook étui's te kunnen leveren, evenals verlengstukken voor de passer.

In bovengenoemde uitvoering bedraagt de prijs voor particulieren f 21.90, doch de firma heeft zich bereid verklaard, indien de dozen met minstens 10 stuks tegelijk door het Hoofd van een onderwijsinrichting besteld worden, deze uitsluitend voor onderwijsdoeleinden beschikbaar te stellen voor f 18.90.

Het bestuur der N.V.T.O. wil niet ontkennen, dat de prijs voor de ouders van vele H.B.S. leerlingen te hoog zal worden geacht, doch wanneer men de prijzen in aanmerking neemt, die voor 2e hands passerdozen, vaak van inferieure kwaliteit, gevraagd

worden, dan kunnen wij het niet anders dan toejuichen, dat thans tenminste weer de mogelijkheid bestaat lijntekenmateriaal van goede kwaliteit machtig te worden. De bestellingen zullen in volgorde van binnenkomst worden uitgevoerd. Mochten de gevraagde aantallen te hoog zijn, dan zullen deze bij gedeelten worden toegezonden. Het bestuur der N.V.T.O. heeft gemeend alles in het werk te moeten stellen om vooral die leerlingen, die na het beëindigen van hun H.B.S.-studie de technische richting kiezen en voor wie goed lijntekenonderwijs van de grootste waarde is, te helpen. U gelieve zich rechtstreeks met de N.V. Wed. J. Ahrend en Zn. in verbinding te stellen.

Het bestuur hoopt van harte, dat hierdoor althans enigszins tegemoet is gekomen in de behoefte aan het onontbeerlijke materiaal voor het onderwijs in het lijntekenen. Na de verzending dezer circulaire ontvingen wij van bovenbedoelde firma alsnog het bericht, dat het haar gelukt was beslag te leggen op een partij passerdozen, van zelf sprekend van veel minder kwaliteit, maar toch alleszins bruikbaar, die voor de prijs van f 7.50 geleverd kunnen worden. Voor de lagere N.O. scholen, waarvan de finantiële draagkracht der leerlingen aanmerkelijk geringer is, zullen ze zeker gebruikt kunnen worden.

HET BESTUUR

VERVOLG VAN HET VERSLAG DER 66STE JAARLIJKSE ALGEMENE VERGADERING, TE AMSTERDAM OP DINSDAG 8 APRIL 1947

(Zie voor het 1e deel pag. 53—61 van het Juli-Aug. No.)

Na het gebruiken van de lunch heropent de Voorzitter de vergadering. Hij heet in het bijzonder welkom Dr J. van IJzeren, Inspecteur der Gymnasia en dankt hem voor de belangstelling die hij door zijn aanwezigheid toont voor het onderwerp, waaraan de middagbijeenkomst gewijd zal worden. De Voorzitter geeft daarna het woord aan de Heer Merema voor het houden van zijn inleiding over: „Aesthetische vorming door de Beeldende kunst" op onze Kweekscholen voor onderwijzers en onze scholen voor V.H.O. en M.O. (gedurende bijna 50 jaren een onderwerp van voortdurende aandacht). Spreker geeft een overzicht van de talrijke pogingen, die in de laatste 50 jaren, soms individueel, soms organisatorisch in het werk zijn gesteld om bij de overheid belangstelling op te wekken voor de aesthetische vorming der jeugd en hij laat vooral naar voren komen, dat het juist de tekenleraren geweest zijn, die in de voorste rijen hebben gestaan. Steeds zijn die pogingen op verzet, onverschilligheid of onvermogen om de daartoe vereiste middelen te vinden, afgestuit. Steeds stond de ontwikkeling van de verstandelijke vermogens der jeugd op de voorgrond, terwijl aan het gevoelsleven en de ontwikkeling van het scheppend vermogen zo goed als geen aandacht werd besteed. Zwaar was de taak der voorstanders voor de aesthetische vorming, niet alleen wegens het gemis aan medewerking der autoriteiten, doch ook wegens de moeilijkheden om de juiste vorm te vinden. Het is vooral de Nederlandse ambachts- en nijverheidskunst, die in het begin dezer eeuw zich ontplooit, het irrationele in de toenmalige gebruiks- en siervoorwerpen als het ware aan de kaak stelt en de massa de ogen opent voor het verschil tussen mooi en lelijk. Het lag voor de hand,

dat met de jeugd begonnen moest worden, wilde men de volwassene in staat stellen een oordeel te kunnen vellen. Er is een algemene ontwaking te bespeuren en het zijn vooral de Vereniging voor Ambachts- en Nijverheidskunst, het Verbond van Nederlandse Kunstenaarsverenigingen, de Vereniging tot bevordering van de Grafische kunst, de Nederlandse Vereniging voor Schoonheid in opvoeding en onderwijs en de Vereniging tot bevordering van het aesthetisch element in het Voortgezet Onderwijs (de V.AE.V.O.) die baanbrekend werk hebben verricht. Dat ook de Nederlandse Vereniging voor Tekenonderwijs het hare er toe heeft bijgedragen, is vanzelfsprekend. Een mijlpaal is het jaar 1918, toen aan de tekenleraren opgedragen werd in de 4e en 5e klasse der H.B.S. aandacht te besteden aan het bespreken en bezichtigen van voortbrengselen van beeldende kunst. Helaas moest de tijd ervoor van de tekenlessen worden afgenomen en het lag voor de hand dat, toen bij voortduring het aantal uren voor tekenen werd ingekrompen, er van deze opdracht weinig terecht kwam. Slechts incidenteel werd de opdracht uitgevoerd, maar van een zo zeer begeerde vaste lijn was niets te bespeuren. Het zo nodige materiaal ontbrak ten enen male. Men zou het achter ons liggende tijdperk in 2 perioden kunnen verdelen. Het eerste tot 1920, het tijdperk van een moeizaam zoeken en tasten naar vaste richtlijnen, het tweede dat van 1920—1940, waarin men als 't ware grond onder de voeten heeft gekregen en waarin de psychologische factor een belangrijke rol gaat spelen. De belangstelling voor deze wetenschap was een kracht van niet te onderschatten betekenis voor de verwerkelijking van ons ideaal. Het is vooral de toenmalige Inspecteur M.O. Dr G. Bolkestein, die zich een warm voorstander toont van de aesthetische vorming der jeugd en indien ooit onze idealen verwezenlijkt zullen worden, dan zal dat voor een groot deel aan hem te danken zijn.

In 1937 vormt zich de Haagse Werkgroep voor Voortgezet Onderwijs en Jeugdstudie, waarin een 50-tal leraren uit het M.O. en V.H.O. van den Haag en Delft samen werken en 2 jaren later verschijnt een eerste publicatie, getiteld: „Concentratieplan voor het V.H.O." waarin richtlijnen voor het onderwijs in het Nederlands, de Geschiedenis en het Tekenen en de Kunstgeschiedenis naar voren worden gebracht.

Hoe langer hoe meer dringt het besef door, dat tekenen en kunstgeschiedenis (in de betekenis van het bespreken van werken van Beeldende Kunsten) in handen dienen te zijn van de tekenleraar. Het zijn dan ook de tekenleraren, die zich niet alleen in Nederland, maar ook in het buitenland het meest roeren. Uitvoerig bespreekt de inleider dan hetgeen door de tekenleraren ten aanzien van de aesthetische vorming is gedaan. Door hun eigen innerlijke belangstelling en aanleg en ook door hun opleiding zijn zij het, die de aangewezen personen zijn om anderen in levend contact te brengen met de beeldende kunst. Duidelijk blijkt dit o.a., aldus spreker, dat het Gemeente Museum in den Haag voor zijn rondleidingen op de tentoonstelling speciaal dames kiest, die de M.O. tekenakte bezitten. Dan geeft spreker een uitgebreid overzicht van hetgeen door de V.AE.V.O. in de laatste decennia is gedaan om de scholen aan materiaal voor de aesthetische vorming te helpen, als de Rondgaande Collectie voor Wandversiering, de jaarlijkse kalender, de premieplaten, de uitgave „Beeldende kunst" en het laten circuleren langs de scholen van een collectie originele schilderijen en beeldhouwwerken van jonge Nederlandse kunstenaars.

Aan het slot van zijn inleiding bespreekt de Heer Merema de opleiding van de tekenleraar. Hij geeft een overzicht van de vele keren, dat de M.O. eisen zijn gewijzigd, de eerste in 1911, toen de M 1 en M 2 akten gewijzigd werden in de Ma akte, die volledige bevoegdheid gaf voor het Hand- en Rechtlijnig tekenen aan de H.B.S.-B; de 2e in 1932 door een hernieuwde splitsing in Ma en Mb; de 3e in 1936 toen de akten M.A., M.B. en M.C. werden ingevoerd, de eerste 2 voor een volledige bevoegdheid in het Handtekenen, de 3e voor het Rechtlijnig tekenen. Bij deze laatste wijziging werden de eisen voor de kunstgeschiedenis aanmerkelijk verzwaard, terwijl reeds in 1932 „een algemene kennis van de cultuurgeschiedenis, voor zover nodig tot het verklaren van de kunstuitingen en kunsttijdvakken" was ingevoerd, alsmede een examen in de didactiek van het bespreken van werken van beeldende kunst. 5 volle jaren krijgt de a.s. tekenleraar les in kunstgeschiedenis, terwijl zij in het bezit moeten zijn van de diploma's, die toegang geven tot de verschillende faculteiten voor hoger onderwijs. Hij concludeert hieruit, dat het bezit van de akte M.A. vergeleken kan worden met het candidaats-, het bezit van de akte M.B. met dat van het doctoraal examen in de kunstgeschiedenis.

Reeds in 1921 werd in een Rapport aan de N.V.T.O. uitgesproken, dat de ideale opleiding er een zou zijn, die plaats vond aan de Rijks Academie voor Beeldende kunsten te Amsterdam, doch de tijd scheen er toen niet rijp voor. Spreker vindt de tijd thans gekomen over te gaan tot het vinden van een oplossing, waarbij het mogelijk zal zijn de gehele opleiding van de tekenleraar bij het Hoger Onderwijs onder te brengen. Na de bevrijding is er een intense opleving in het onderwijs te bespeuren. Een golf van vernieuwing in het onderwijs breekt los en algemeen komt een streven tot uiting meer aandacht aan het gevoelsleven en de karaktervorming der jeugd te schenken. Het onderwijs komt in het middelpunt der belangstelling te staan en het is logisch dat de tekenleraren verwachten, dat wat zij eens gezaaid hebben, thans geoogst zal worden.

Dan .... komt een vreemde schok de gemoederen beroeren. De huidige Minister van O., K. en W. kondigt aan, dat bij de herziening van het Leerplan voor de Middelbare Meisjes Scholen bij de geschiedenis ook bovendien kunstgeschiedenis zal worden gegeven en dat beide vakken in handen van de geschiedenisleraar zullen worden gesteld. De inleider vraagt zich met verwondering af wat de motieven geweest zijn, die de Minister tot dit besluit hebben geleid. Zijn de tekenleraren in gebreke gebleven? Hebben zij van de opdracht „het bespreken van werken van beeldende kunst" niet gemaakt, wat er van te maken viel? Zijn zij voor hun taak soms niet berekend?

Hij vergelijkt de tekenleraar met de geschiedenisleraar, wijst op de grote verschillen in natuurlijke aanleg op kunstzinnig gebied, op de verschillen in opleiding en op het „kunnen" en „willen". Wel geeft de Minister toe, dat de tegenwoordige geschiedenisleraar thans nog niet competent is, maar dat hij er naar wil streven, dat dit in de toekomst wel het geval zal zijn. Wij geloven dat niet.

Spreker komt tot de slotsom, dat de opleiding van de tekenleraar op een hechter en breder basis staat en betoogt nogmaals, dat de tekenleraar en niet de geschiedenisleraar de aangewezen docent is, om het gevoelsleven van de leerling ten aanzien van de aesthetische vorming te ontwikkelen.

En hij eindigt zijn betoog:
Wij staan thans op de tweesprong. Er is het: „to be or not to be". Het is onze plicht naar buiten en naar binnen duidelijk te laten blijken, wat ons bezielt en waartoe onze vorming ons in staat stelt. Wij moeten bewust en zeer beslist onze weg kiezen. Er mag geen tijd verloren gaan met enige aarzeling. Zetten wij kleine onderlinge geschillen op zij, om als één man de prachtige taak, die ons reeds zovele jaren ter harte ging, waardig en met de inzet van onze volle persoon te dienen.

De Voorzitter dankt de Heer Merema voor zijn uitvoerige behandeling van een onderwerp, dat onze allen na aan het hart ligt. Het applaus van de aanwezigen moge voor de inleider een voldoening zijn voor het vele werk, dat hij aan de voorbereiding heeft besteed.
De Voorzitter leest daarna een concept-adres aan de Minister voor, dat de Heer Merema bij het bestuur heeft ingediend met de bedoeling, dat dit adres door de algemene vergadering zal worden verzonden. De inhoud ervan wordt aandachtig aangehoord en behoudens een kleine wijziging, waarover zich een nogal uitvoerige discussie ontspint, aangenomen. (Zie voor de inhoud van het adres pag. 39—40 Mei-Juni No. 1947.)
Er gaan in de vergadering stemmen op de inleiding van de Heer Merema in druk te doen verschijnen en het is vooral de 1e Secretaris die hierop de aandacht vestigt en betoogt, dat de oplage zo groot moet zijn, dat alle rectoren der gymnasia en lycea en de directeuren der H.B.S.-en Kweekscholen alsmede alle mogelijke autoriteiten een exemplaar moet gegeven kunnen worden. Hij schat de oplage op zeker 1500 exemplaren en vraagt zich af hoeveel dit kosten zal.
De Heer Merema stelt ter gedeeltelijke bestrijding van die kosten namens V.AE.V.O. f 100.— ter beschikking, terwijl op voorstel van enkele leden ter vergadering vrijwillige bijdragen voor dit doel, ten bedrage van ongeveer f 100.— worden geschonken.
Met een enkel woord dankt Dr van IJzeren voor de gelegenheid hem geschonken deze vergadering te kunnen bijwonen en hij spreekt zijn waardering uit over de inleiding, die hij met grote belangstelling heeft gevolgd. Hij kent de Heer Merema reeds jaren en is getroffen door zijn grote bescheidenheid.
Nadat de Voorzitter de aanwezigen bedankt heeft voor hun aanwezigheid, sluit hij te ongeveer 4.30 de vergadering.

J. J. HENS,
1e Secretaris

Naschrift

Het bestuur betreurt het de leden ervan in kennis te moeten stellen, dat de Heer Merema, als gevolg van verschil van inzicht, bedankt heeft als lid der Vereniging. In verband hiermede maakt de Heer Merema geen deel meer uit van de Commissie, belast met het uitbrengen van een rapport in zake de opleiding van de tekenleraar en is het bestuur helaas niet in de gelegenheid de inleiding van de Heer Merema in druk te doen verschijnen, daar deze aan het drukken eisen stelde, waaraan het bestuur niet kon voldoen.

HET BESTUUR

70 JAAR TEKENONDERWIJS
1880—1950

„Wie geen herinnering heeft, heeft ook geen hoop; wie geen verleden heeft, heeft ook geen toekomst; het verleden vergeten, betekent geestelijk stomp worden, afsterven".

Het is daarom, dat wij bij een jubilé het verleden weer eens naar voren brengen, enerzijds om een zekere hoogmoed, de mens eigen, de kop in te drukken, anderzijds om posthume hulde te brengen aan hen, die in hun tijd evenals wij dit nu doen, hun beste krachten hebben gegeven voor het doel, dat zij zich voor ogen stelden.
Collega's bedenkt bovendien, dat door een grootse herdenking Uw eigen belangen en die van hen, die nog pas aan het begin van hun loopbaan staan, worden gediend.
De postrekening van onze penningmeester draagt nog steeds het No. 178952.

DE HANDTEKENLERAREN BIJ HET N.O. TREKKEN TEN STRIJD!

De voorbereiding van een nieuw leerplan voor het N.O. heeft onder de handtekenleraren de vrees doen ontstaan, dat het handtekenonderwijs hierbij mogelijk nog meer in de verdrukking kon komen. Deze vrees is stellig niet ongegrond als men weet, dat het handtekenonderwijs bij het N.O. voortdurend is gevaar verkeert. Bewijzen daarvoor zijn o.a.: de vermindering van lestijden, invoering van nieuwe bevoegdheden, het vervallen van vroegere bevoegdheden en nog dikwijls overgeleverd te zijn aan interne willekeur. Een en ander was aanleiding, dat de vakgroepen voor handtekenen van de Ned. Bond van leerkrachten bij het N.O. en de Ned. Vereniging voor tekenonderwijs wederzijds contact zochten. Het resultaat daarvan was, dat tenslotte overeenstemming bereikt werd om een gecombineerde vergadering te beleggen, toegankelijk voor alle handtekenleraren. Om een zo groot mogelijk aantal deelnemers te trekken waren de voorwaarden tot deelname zo aantrekkelijk mogelijk gemaakt. Bovendien werd verzocht tekenwerk in te zenden om in de zaal een tentoonstelling in te richten die een indruk kon geven van hetgeen te bereiken is. De opkomst overtrof onze verwachting en de inzending van leerlingwerk was redelijk te noemen.
Op Zaterdag 21 Juni werd deze vergadering te Utrecht gehouden, en behalve vertegenwoordigers en leden van beide Vakgroepen was er ook belangstelling van R.K. en Prot. Christelijke zijde. Van de veelomvattende voorbereiding tot deze vergadering had de Heer Van Uffelen het leeuwenaandeel voor zijn rekening genomen, waarvoor hier een woord van warme dank stellig op zijn plaats is.
De Heer Van Uffelen opende de vergadering met een welkom aan allen, die aan de dringende oproep gehoor gaven en daarmede hun medewerking moreel verzekerden. In zijn inleiding memoreerde hij het eigenlijke doel van deze gecombineerde vergadering. Daar het tekenonderwijs zich reeds lang op een uiterst gevaarlijke helling bevindt, acht hij het moment gekomen, om actief stelling te nemen tegen een mogelijke verdere afbraak van het handtekenonderwijs bij de in het uitzicht gestelde herziening van de richtsnoeren. Volgens de moderne strategie is de aanval de beste verdediging, welnu laten wij dan aanvallen.

Daarna besprak hij het bevoegdheidsdrama en kantte zich scherp tegen het krachteloos maken van eerder ingestelde bevoegdheden, die door nieuwe met een andere naam werden verdrongen. In dit verband maakte hij een vergelijking met academische graden, die tot in lengte van dagen hun volle waarde behouden, hoewel techniek en wetenschap zodanige ontwikkeling ondergingen, dat oudere begrippen op losse schroeven staan. Waarom zou dit voor de handtekenbevoegdheden anders moeten zijn? En waarom die naamverandering? Noem het kind bij de Naam, en zeg zonder meer „Handtekenen" De aard van het werk is immers niet afhankelijk van de naam: Dat men zich speciaal richten moet op onderwerpen uit techniek en ambacht ligt voor de hand en dat er wel eens iets aan mankeert is zeer waarschijnlijk, maar is dat dan een reden om voor uitzonderingen het handtekenen in de ban te doen? Er zijn overigens voorbeelden genoeg die stellig aan de hoogst gestelde eisen kunnen voldoen en deze zijn evenzovele redenen om het handtekenen juist meer te gaan waarderen.

Na deze inleiding werd van de gelegenheid tot debat door tal van tekenleraren gebruik gemaakt, die echter geen nieuwe gezichtspunten brachten.

De tentoonstelling van tekeningen toonde overtuigend aan, dat de leraren zich op voortreffelijke wijze hebben weten in te schakelen bij het N.O. Hun was geen moeite te groot zich zoveel mogelijk aan te passen. Hun werk getuigde van ernst en liefde voor het tekenonderwijs.

Hier was het bewijs geleverd, dat de leraren onder ongunstige omstandigheden hun werk nooit hebben verzaakt. Hier kon bewezen worden, dat het handtekenen bij goed geleid N.O., een onmisbare factor is. De grondleggers van het Ambachtsonderwijs hadden op dat gebied een andere opvatting en ruimden voor het handtekenen een groter plaats in. Is het N.O. eigenlijk niet uit het handtekenen voortgekomen? We denken daarbij nog aan de oude avondtekenscholen, bij de oudere leraren mogelijk nog wel bekend, als rudimenten van de vroegere tekenscholen. Niet dat wij, gezien de ontwikkeling op technisch- en onderwijskundiggebied, hier weer naar terug verlangen, maar men erkende destijds de waarde van het handtekenen. Het N.O. heeft in deze tijd stellig behoefte aan een ander programma van onderwijs dan 70 jaar geleden, maar de doelstelling blijft toch onveranderd van kracht. Dit is de opleiding van jonge mannen in hun ambacht tot „vakman". Consequent aan dit devies mag men toch tenminste verwachten dat deze opleiding dan in handen wordt gegeven van leerkrachten, die daarvoor een bevoegdheid hebben, maar, in ons vak wordt hier nogal tegen gezondigd, door het in handen geven aan hen die de juiste bevoegdheid missen, afgezien van het feit, dat zij zelf mogelijk nooit leerden handtekenen.

Sprekende over het handtekenen willen we nog terloops opmerken, dat practici de gewoonte hebben om hun problemen te overdenken met „p o t l o o d en p a p i e r". Men noteert stuksgewijs zijn gedachten door schets of tekening om het probleem te kunnen oplossen.

Elke vakman komt in de praktijk in meerdere of mindere mate voor problemen te staan en dan is het toch zeker van belang als hij vlot en vaardig zijn gedachten in beeld kan brengen. Als hij nooit gedurende zijn opleiding leerde handtekenen, kan hij van dit middel, tot zijn nadeel, geen gebruik maken. Dit is dan een hiaat in zijn kunde en daarom is het leren handtekenen absoluut noodzakelijk.

We willen hierbij de aandacht vestigen op het „Urgentie programma" waarin o.m. voorkomt, dat het handtekenen op de Nijverheidsscholen de plaats moet worden toegekend, die het krachtens zijn vormende waarde toekomt, dat het door handtekenleraren gegeven moet worden en dat het handtekenen tenminste 3½ uur per week gegeven moet worden, hetgeen ook in het „rapport" inzake het handtekenonderwijs aan Lagere Nijverheidsscholen voor jongens, werd vastgesteld.
N.B. Dit „rapport" werd samengesteld door:
1. R.K. Vereniging van Directeuren, Directrices, Leraren en Leraressen bij het N.O. „Sint Bernardus".
2. Vereniging van Directies van Nijverheidsscholen.
3. Nederlandse Bond van leerkrachten bij het Nijverheidsonderwijs.
4. Nederlandse Vereniging voor Tekenonderwijs.

Wij hopen echter, dat onze vrees of ongegrond moge zijn of door onze aangevoerde argumenten, het handtekenonderwijs voor verdere verminking gespaard moge blijven. Tenslotte houden wij nog het oog gevestigd op onze Bond, die als altijd diligent zal blijven en helpen voorkomen, dat verdere degradatie van het handtekenonderwijs verder uitblijft en een betere waardering zal stimuleren.

C. L. EBELING

Aan het bestuur van de Nederlandse Vereniging
voor Tekenonderwijs
Linnaeushof 98 — Amsterdam (O.)

Batavia, 24 Augustus 1947

Mijne Heren,

De vaksectie Tekenen van de Vereniging van Leraren en Leraressen bij het M.O. in Nederlands-Indië, in vergadering bijeen op 15 Juli j.l., heeft mij opgedragen U haar bewondering mee te delen voor de wijze waarop gij gedurende de Duitse bezetting en nadien de Vereniging hebt geleid. Ook voor de boven allen lof verheven wijze waarop Uw secretaris ons, Indische leden, na de oorlog onmiddellijk alle gewenste inlichtingen heeft verstrekt, betuigen wij onze oprechte dank.
Wij hopen, dat U nog lang en met hetzelfde succes Uw krachten aan de Vereniging zult geven en verzekeren U, dat wij met grote belangstelling en desgewenst met daden Uw handelingen volgen.

namens de vaksectie Tekenen
der Ver. v. L. en L., M.O. in N.I.
w.g. J. HOPMAN

VERSLAG VAN DE WERKZAAMHEDEN EN BEVINDINGEN DER JURY, BETREFFENDE DE TENTOONSTELLING EN DAARAAN VERBONDEN WEDSTRIJD VOOR KINDERTEKENINGEN, UITGESCHREVEN DOOR HET MAANDBLAD „HET KIND"

De Tentoonstelling werd gehouden van 31 Mei—17 Juni 1947 in het Gebouw van de Galeries Modernes te Utrecht

Samenstelling van de Jury

De leden van de Jury hebben hun medewerking aanvaard op verzoek van de Hoofd-Redactrice van het Maandblad „Het Kind", Mevrouw J. Riemens-Reurslag, waarbij

mededeling werd gedaan, dat het de bedoeling was, dat de Jury zou worden samengesteld uit vertegenwoordigers van de volgende categorieën; Professor in de Paedagogiek, Publiciste over Kinderpsychologie enz. Tekenleraar en Tekenlerares, Tekenonderwijzer, Kunstenaars, Illustrator, Moeder of Vader.
Het Dagelijks bestuur zou gevormd worden door:
de Hoofd-Redactrice van „Het Kind", Mevrouw J. Riemens-Reurslag, presidente,
Mevrouw C. Ozinga, Lerares Lyceum te Hilversum en Onderwijzeres aan Openbare U.L.O.Sch. te Utrecht, secretaresse,
de Heer J. Klerks, Hoofd O.L. Dalton School te Utrecht en leider van de herscholingscursussen voor het vak tekenen voor het L.O., penningmeester-administrateur.
Na enige mutaties die ontstaan zijn door langdurige ziekte van een der oorspronkelijke Jury-leden en drukke ambtsbezigheden van andere Jury-leden, bestond tenslotte de jury, naast het hiervoor genoemde drietal, nog uit de volgende personen:

1. Prof. Dr M. J. Langeveld, Utrecht
2. Mevrouw Samuelson-van Bladeren, Hilversum.
3. de Heer H. van Dokkum, vertegenwoordiger van de Ned. Ver. v. Tekenonderwijs, Leraar Rijks-H.B.S. en Kweekschool te Utrecht.
4. de Heer J. van Ingen, Leraar Lyceum te Baarn.
5. de Heer M. Diemel, Kunstschilder en Illustrator te Groenekan.
6. de Heer A. Meilink, Leraar Kweekschool te Amersfoort,

zodat de jury in haar midden vele wetenschappelijke en maatschappelijke aspecten vertegenwoordigde, welke veelzijdigheid een zeer goede invloed heeft gehad op de juiste beoordeling der tekeningen.
Bij het verzoek om medewerking waren ter kennisneming gevoegd, de voorwaarden, die aan de eventuele inzenders(sters) zouden worden opgelegd. De leden hebben zich bij deze zienswijze (na enige discussie en noodzakelijke wijziging van de redactie der voorwaarden) onvoorwaardelijk kunnen aansluiten en op deze gronden de tot hen gerichte uitnodiging aanvaard.

Werkwijze van de Jury

De onderlinge samenwerking der jury heeft zich gekenmerkt door een buitengewoon prettige en harmonieuze wijze en een goede verstandhouding.
Bij de beoordeling van het werk der inzenders(sters) stonden de jury twee wegen open:
1e. Van de tekeningen allereerst die te scheiden, die in geen geval voor een bekroning in aanmerking konden komen. Vervolgens de overgeblevenen nader te beoordelen en daaruit, door gezamelijk mondeling overleg, de meest geslaagde(n) voor bekroning voor te dragen.
2e. De leden der Jury konden ieder voor zich de inzendingen stuk voor stuk beoordelen en hun waardering voor b.v. 10 der beste inzendingen uit elke groep bepalen. De bevindingen van de Juryleden konden daarna te samen worden getrokken en het resultaat daarvan zou de meest geslaagde tekening vanzelf aanwijzen.
De Jury heeft, na ampele bespreking het tweede voorstel aanvaard, hoewel zij zich rekenschap heeft gegeven, dat haar taak daardoor zeer verzwaard zou worden. Immers

de mogelijkheid was niet denkbeeldig, dat onder de inzenders(sters) leerlingen waren van de Juryleden. Een bespreking bedoeld als in voorstel I, zou allicht tot onaangename misverstanden kunnen leiden of anderzijds de vrije uiting der leden kunnen belemmeren. Doch bovenal achtte de Jury het voorstel II meer gewenst, omdat elk, eventueel persoonlijk overwicht, uitgeschakeld werd. Volgens de voorwaarden aan de inzenders opgelegd, mochten geen namen, noch die van leraren, onderwijzers of scholen, op de voorzijde der tekeningen vermeld worden. De Jury is met de namen der inzenders(sters) ook geheel onkundig gebleven en heeft de tekeningen genoemd naar een daarop aangebracht cijfer. Het was echter niet mogelijk om eventuele leerlingen van Juryleden aan de opmerkzaamheid te onttrekken, doch door de werkwijze der Jury werden voorkeuren, zo deze al aanwezig mochten zijn, tot een minimum beperkt, zo niet geheel teniet gedaan. De Jury heeft vervolgens gemeend alle inzendingen naar drie belangrijke elementen te moeten beoordelen, te weten:
1e. de opvatting van het gegeven onderwerp,
2e. de compositie van het geheel,
3e. de uitvoering,
terwijl in een rubriek „opmerkingen" de gelegenheid gelaten werd bijzondere aanmerkingen en meningen te noteren betreffende coloriet, originaliteit, enz. De waardering voor elk dezer onderdelen is uitgedrukt door de begrippen slecht, onvoldoende, voldoende, goed, uitmuntend, aangeduid door de cijfers respectievelijk 1—5. Elk Jurylid kon dus elke inzending ten hoogste het waarderingsgetal 15 toekennen en de Jury als geheel 120, daar mevrouw Riemens zich van mede juren heeft onthouden. De Jury heeft gemeend met deze werkwijze de grootst mogelijke objectiviteit te hebben bereikt en tot de meest zuivere waardering zijn gekomen.

Algemene beschouwingen

1e. Het is de Jury opgevallen, dat zeer vele inzendingen geinspireerd waren door illustraties uit hun schoolboeken of door de wandplaten die de scholen versieren. Ofschoon niet in één geval van natekenen sprake kon zijn, is de invloed van die illustraties en wandplaten toch zo groot geweest, dat door de Jury het inspirerende voorbeeld én zijn maker bij name genoemd konden worden. Dit verschijnsel heeft de bijzondere aandacht van de Jury gehad, omdat daaruit ten duidelijkste blijkt, dat de artistieke verzorging van schoolboeken en wandversieringen in de Klas-lokalen van het allergrootste belang is voor de kunstzinnige vorming der kinderen. Opmerkelijk is, dat juist de meest geslaagde illustraties en wandplaten de grootste invloed hebben uitgeoefend en bij de kinderen een sterke indruk hebben nagelaten.
2e. Evenzo is het de Jury gebleken, dat de inzenders(sters), die het onderwerp „een Straattafereel" hebben verwerkt, dit hadden ontworpen in hun omgeving, doch alleen dan, indien die omgeving een fris en artistiek aanzien had.
Moderne woningen, geflankeerd door tuintjes en bloemen, brede straten met jonge bomen beplant, enz. schijnen op de kinderen een meer dan gewone indruk te maken. Ook monumenten, die geen ander doel hadden dan stadsversiering te zijn, werden vele malen in hun tekeningen opgenomen.
3e. De Jury, als zodanig, oordeelt het niet tot haar bevoegdheden te behoren, vraag-

stukken die tot het gebied van de psychologie of van het tekenonderwijs behoren, in dit verslag te betrekken.

4e. De Jury meent echter te mogen opmerken, dat het geheel van de Tentoonstelling, wat de kwantiteit van het werk (1167 tekeningen) betreft, in alle opzichten de verwachting overtreft en wat de kwaliteit betreft op zeer hoog peil stond, waarbij een opmerkelijke verbetering te constateren was vergeleken met tentoonstellingen van ± 10 jaar geleden.

5e. Opgemerkt werd een algemene waardering voor het artistieke. In de groep van 10—14 jaar bleek het de Jury, dat er op de scholen met meer systeem gewerkt wordt, dan vóór die leeftijdsgroep, hoewel bij eerstgenoemde groep er een grotere slordigheid kon worden vastgesteld.

6e. De keuze van het onderwerp „Straattafereel" is een zeer gunstige geweest, daar hierbij het sterk-vertellende karakter van de leeftijd van 10—14 jaar, zich duidelijk kan uitspreken. Dit onderwerp biedt voor de „huiselijk" georiënteerde meisjes en technisch georiënteerde jongens veel mogelijkheden. Het is tevens een uitstekend onderwerp daar het tot waarneming drijft.

7e. Er zijn wel verschillende technieken gebruikt, o.m. waterverf. Jammer dat men deze techniek in vele gevallen nog niet op technisch-juiste wijze laat toepassen. Velen weten, dit blijkt uit het ingezonden werk, geen verschil tussen behandeling van plakkaat en waterverf.

8e. Enkele Juryleden hebben het betreurd dat er enige scholen waren die slechts met één tekening zijn uitgekomen en wel één van een hoogst begaafde leerling (leerlinge). Dit heeft de Jury genoodzaakt een onderscheid, in prijzen-toekenning, te maken n.l.

1. eervolle vermeldingen.
2e. 1e, 2e en 3e prijzen.

9e. De Jury hoopt, dat bij een mogelijk volgende keer meer scholen en leerkrachten de moed zullen hebben om gehele klasseresultaten in te zenden.

10e. Groep D moet vervallen, daar de weinige tekeningen van deze groep niet representief zijn en door hun leeftijd niet meer onder de rubriek „Kindertekeningen" vallen.

Namens de Jury
C. OZINGA, secretaresse
Jac. v. Ruysdaelstr. 24a, Utrecht

P.S. Deze belangrijke collectie kindertekeningen wordt deze winter op verschillende plaatsen tentoongesteld, niet in zijn geheel, maar in een duidelijke sprekend overzicht (inlichtingen hierover worden gaarne verstrekt door het secretariaat van de Jury Jac. v. Ruysdaelstraat 24a, Utrecht).

UTRECHT, 30 Juni 1947

Uitslag van de tekenwedstrijd, uitgeschreven door het maandblad „HET KIND", beoordeeld op de tentoonstelling te Utrecht.

PRIJZEN	NAAM	LEEFT.	SCHOOL	WOONPLAATS
eerste ERE-PRIJS	J. v. Empel	j. 15		Utrecht
2e	A. Verhoeven	j. 18	Ulo-sch.	Eindhoven
3e	Ser. Samuelson	m. 9	Lag. sch.	Hilversum
4e	R. D. Oxenaar	j. 17	V. C. Gym.	den Haag
5e	Ch. Kuenen	m. 12	Gym.	Groningen

groep A: leeftijd tot 10 jaar

EERSTE PRIJS	T. Broek	m. 8	Lag. mont. sch.	Utrecht
TWEEDE PRIJS	M. J. Koerts	m. 9	Lag. sch.	Laren
DERDE PRIJS	J. v. d. Putte	m. 8	Lag. sch.	Delft

groep B: leeftijd 11—14 jaar

EERSTE PRIJS	Br. Samuelson	m. 11	Laq. sch.	Hilversum
	W. J. M. Lijbrink	m. 13	Lyc.	Baarn
	Mia Mes	m. 14	M.M.S. Marienbos	Nijmegen
TWEEDE PRIJS	Tr. Drukker	m. 12	M.M.S.	Haarlem
	N. Brakele	j. 13	Lyc.	Hilversum
	A. Eilers	m. 14	Lyc.	Baarn
DERDE PRIJS	A. M. v. Krimpen	m. 12	Lag. sch.	Delft
	H. Tellier	j. 13	Lag. sch.	Hilversum
	R. Regter	m. 14	Lyc.	Baarn

groep C: leeftijd 15—18 jaar

EERSTE PRIJS	G. Gerritsen	j. 15	H.B.S.	Dordrecht
	J. Nonnekes	j. 16	H.B.S.	Middelburg
	S. Hannema	j. 17	Ulo	Assen
	J. Jorritsma	j. 18	H.B.S.	Groningen
TWEEDE PRIJS	J. Mac. Neill	m. 15	V. Chr. Lyc.	den Haag
	H. Huygers	m. 16	Ulo	Enschede
	M. J. Schuyt	j. 17	H.B.S.	Utrecht
	M. J. H. Aalberts	m. 18	H.B.S.	Heerlen
DERDE PRIJS	P. v. d. Beke-Callenfels	j. 15	Ulo	Haarlem
	R. de Jonge	j. 16	Ulo	Haarlem
	H. Gijsbers	j. 17	H.B.S.	Utrecht
	N. Scheffer	m. 17	V. Chr. Lyc.	den Haag

groep D: leeftijd 19—21 jaar

EERSTE PRIJS	A. Textor	m. 20		Arnhem

KLASSE INZENDINGEN: groep A:

EERSTE PRIJS	Klas 3/4	v. d.	Ned. Herv. School te Zeist
TWEEDE PRIJS	Klas 3	v. d.	Beatrix-school te Haarlem
DERDE PRIJS	Klas 1	v. d.	Beatrix-school te Haarlem

KLASSE INZENDINGEN: groep B:

EERSTE PRIJS	Klas 5/6	v. d.	Bloemendaalse Schoolvereniging
TWEEDE PRIJS	Klas 7	v. d.	Chr. school „de Waver" te Ouderkerk a/d A.
DERDE PRIJS	Klas 4	v. d.	Chr. school „de Waver" te Ouderkerk a/d A.

Door de bezoekers toegekende prijzen:

EERSTE PRIJS	W. J. v. d. Maal	j. 19	H.B.S.	Utrecht
TWEEDE PRIJS	J. Nonnekes	j. 16	H.B.S.	Middelburg
DERDE PRIJS	A. J. N. v. d. Poll	j. 19	Lyc.	Bussum
VIERDE PRIJS	E. C. Schut	j. 10	Lag. sch.	Almelo
VIJFDE PRIJS	K. Sleicher	m. 13	M.M.S.	Haarlem

EERVOLLE VERMELDINGEN:

Klas 2	v. d.	Beatrix-school te Haarlem
Klas 4	v. d.	Beatrix-school te Haarlem
Klas 1	v. d.	v/d Palm-school te Utrecht
Klas 3/4	v. d.	Zeister-schoolvereniging
Klas 6	v. d.	Lag. sch. O. L. Vr. v. Lourdes te Voorschoten
Klas 5/6	v. d.	O. L. Dalton-school te Utrecht
Klas 5	v. d.	Chr. school „de Waver" te Ouderkerk

GROEP A: leeftijd tot 10 jaar:

L. M. Y. de Gier	m. 4	Amsterdam	(jongste deeln. met 17 tek.)		
Tonny Werners	m. 5	's Bosch	Fl. Visser	m. 7	Vlissingen
J. Mansholt	j. 9	Haren	J. Poppenga	j. 10	Hardegarijp
A. v. Westrenen	j. 10	Zeist			

GROEP B: leeftijd 11—14 jaar:

W. Heijenbroek	m. 12	Laren	T. Ruttenberg	m. 12	Voorschoten
L. Guepin	m. 12	Hilversum	R. Rommel	m. 13	Veendam
D. Leeuwerik	j. 13	Bussum	J. Willekes	j. 13	Maartensdijk
R. P. Flu	j. 13	Amsterdam	L. Brinkman	m. 13	Laren
W. v. Manen	j. 13	den Haag	A. W. B. Diederik	j. 13	Baarn
N. Linnaerts	m. 13	den Haag	T. Bos	m. 13	Dordrecht
P. B. Roos	j. 14	Heemstede	R. Vunderink	m. 14	Hilversum
H. v. Borssum	j. 14	Baarn	I. Flu	j. 14	Amsterdam
E. Doorman	m. 14	Hilversum	N. le Noble	m. 14	Baarn
			A. Meijering	m. 14	Hoogeveen

GROEP C: leeftijd 15—18 jaar:

L. de Jong	m. 15	den Haag	E. Wagner	m. 15	Amsterdam
A. Werner	m. 15	Nijmegen	J. v. d. Vught	j. 15	Amsterdam
B. IJzerman	m. 15	Haarlem	R. Koegler	m 15	Utrecht
E. Eerdmans	m. 15	Bussum	J. H. v. Hercules	j. 15	Middelburg
K. Langemeijer	j. 15	Maastricht	J. v. Loenen	m. 16	Hilversum
K. de Leng	j. 16	Emmen	L. M. Asbeek-Brusse	m. 16	Haarlem
A. Romeyn	m. 16	Dordrecht	N. la Fontaine	m. 16	den Haag
N. Posthumus	m. 16	Hilversum	H. F. v. Dam	j. 16	Hoogeveen
L. H. v. Dam	j. 16	Hoogeveen	A. W. Links	j. 16	Gorinchem
J. Koopman	j. 17	Heemstede	J. Kelderman	j. 17	Zutfen
J. Hoff	m. 17	Drachten	J. W. v. Renes	j. 17	Utrecht
W. A. Gietema	j. 17	Utrecht	M. Goud	m. 17	Utrecht
G. Slim	j. 18	Hoogezand	J. Drabbe	j. 18	Hilversum
E. Rey	m. 18	Hilversum	H. H. Smits	j. 18	Arnhem

GROEP D: leeftijd 19—21 jaar:

H. Lousberg	j. 20	Maastricht	R. Kieser	j. 20	den Haag
A. H. Klein	j. 20	Utrecht			

N.B. In het volg. No. worden enige reproducties opgenomen. Red.

Voor de Jury, de plaatselijke commissie
w.g. C. OZINGA
w.g. J. P. KLERKS

HET TEKENEN OP HET U.L.O. EXAMEN

In het nummer van 15 Sept. 1947 van „Ons Mulo-blad", orgaan van de Ver. v. Chr. M.U.L.O. en van de Bond van Besturen van Chr. M.U.L.O.-scholen maakt de Regelingscommissie Examen M.U.L.O. voor het examen 1948 bekend, dat voor T e k e n e n de navolgende eisen worden gesteld:

„Candidaten, die zulks wensen, kunnen een keuze doen uit een aantal in de examenzaal aanwezige kleine voorwerpen. Zij nemen het gekozen voorwerp mee naar hun tafeltje en maken daarvan een tekening naar de natuur, waarbij zij elk gewenst teken- en kleurmateriaal mogen gebruiken. Tevens kunnen zij, indien zij dit wensen en de beschikbare tijd dit toelaat, aan hun tekening iets toevoegen wat het geheel ten goede kan komen uit de fantasie (geen tweede tekening). Deze toevoegingen kunnen nimmer het cijfer ongunstig beïnvloeden."

Naschrift

Wanneer er een schaap over de dam is, volgen er meer. Wij kunnen deze eisen niet anders dan toejuichen en het verheugt ons, dat de meer begaafde leerlingen thans gelegenheid krijgen hun bijzondere aanleg tot uiting te brengen en dat de examencommissie blijk geeft een open oog te hebben voor de nieuwere inzichten op het gebied van tekenen.

BIOLOGIE EN TEKENEN

In het nummer van 15 Aug. van bovenstaand orgaan komt het volgende artikel voor: Ik heb wel eens gehoord van een school, waar de man van de Biologie samenwerkte met de tekenleraar. Als dat goed gaat, moet het voor beiden en voor de leerlingen een genot zijn. De biologieleraar behandelt b.v. de vissen en de rol, die de waterplanten spelen. In het lokaal staat een aquarium en zodoende kan de klas iets waarnemen van het leven dezer dieren. Behalve goudvissen kan men ook wel eens iets anders erin doen, zoals stekelbaarsjes, een paling, voorntjes enz. We hebben eens een weeraal gehad: het was een grappig dier, als er verandering van weer op komst was. De jongens en meisjes hebben er altijd veel belangstelling voor. Ik stel mij voor, dat een tekenleraar in de vissen- en plantenwereld van het water wel onderwerpen kan vinden voor de tekenles. Ook de vlinders geven een massa stof om te bespreken en ook om te tekenen. En dan de vogelwereld niet te vergeten. Wanneer ik de reiger behandel, vertel ik van de valkenjacht uit vroeger dagen en van het gevecht tussen een valk en een reiger, dat ik zelf gezien heb. Ik lees een verhaal voor uit Long: „Kijkjes uit de dierenwereld" van een gevecht tussen een reiger en een bunzing. Ten slotte tekenen we een kop van een reiger en een reiger in de lucht.

Mijn ervaring is, dat de klas ook graag bloemen tekent. Onlangs had ik akelei in een vaasje staan. Ik nam een krijtje van diepblauwe kleur en tekende de bloem met de twee maal vijf punten op het bord met de gele meeldraden en stampers in het midden. Ik heb laten zien, hoe we een regelmatige vijfhoek construeren, en mijn leerlingen zijn dan ook aan het werk getogen met passer en lineaal. Ik heb er toen op gewezen, dat wij met veel moeite zo'n eenvoudige figuur maken, terwijl de Natuur het als het ware vanzelf doet bij duizenden tegelijk. Het is nodig, dat onze jongens en meisjes zich weer leren verwonderen, want de verwondering is het begin van de eerbied. 'k Heb mij verder niet druk gemaakt over veelhelmig en twintighelmig. De leerlingen vonden de bloem en de tekening mooi en ik mocht tevreden zijn. Er bestaat veel kans, dat ze hun tekenboek nog lang zullen bewaren, terwijl dit met hun themaschriften wel niet het geval zal zijn.

Naschrift:

Een simpel, eenvoudig artikel, maar misschien juist door zijn eenvoud waardevol. Verwonderen, bewonderen en daarna eerbied krijgen voor de natuur. Het is ontplooiïng van het gevoelsleven van het kind. Maar de grootste betekenis krijgt een dergelijk artikel voor ons tekenmensen, omdat het verschijnt in een U.L.O. blad, dat door tal van onderwijzers gelezen wordt en die er misschien door aangespoord worden om het tekenen ook met hun vak in verband te brengen. En dat moeten we juist hebben.

DE REDACTIE

LEDENLIJST

Opgave van nieuwe leden, adresveranderingen en bedanken aan het secretariaat Linnaeushof 98, Amsterdam (O.)

Nieuwe leden:

H. M. van Veen, Marktweg 99 den Haag (vakgr. A), tijdelijk: 4e comp. V Bat. Reg. „Prinses Irene", Saksen Weimarkazerne, Arnhem
Mej. M. W. C. Verheyden Ruysdaelkade 53 Amsterdam (vakgr. A).
E. G. Couperus, P. Bothstraat 31 den Haag (vakgr. A).
Zr Gaudia (Mej. A. M. Groen), Loudelsweg 20 Bergen N.H. (vakgr. A).
A. M. Schrover, Aawal 16 den Bosch (vakgr. A).
G. Endhoven, Ten Havestraat 16 den Haag (vakgr. A).
J. J. F. van Beijnen, Olmenstraat 4 den Bosch (vakgr. A).
H. v. Kooten, v. Swindenstraat 83 Utrecht (vakgr. A).
L. Remeijers, Kloosterraderstraat 5 Kerkrade (vakgr. C).
J. Hemmes, Zuiderstraat 35 Hoogezand (vakgr. C).
Mej. M. C. Augustijn, Leliegracht 42 Amsterdam (vakgr. C).
B. van den Brink, Vegastraat 103 Amsterdam N. (vakgr. C).
E. Karsten, Ruys de Beerenbroucklaan 42 Heerlen (vakgr. C).
C. Lips, Ouddorpsche straat 23a Schiedam (vakgr. C).
Mej. E. M. Reesink, Boulevard 42 Arnhem (vakgr. B).
F. J. Ph. Bank, Jac. Catslaan 12 Eindhoven (vakgr. B).
Mej. L. van der Houven van Oordt, Schoutenstraat 64 den Haag (vakgr. B).
J. van den Berg, Steenstraat 41 Hulst.
M. P. C. van Driel, Daendelsstraat 72 Tilburg (vakgr. B).
L. Jensma, Sweelinckplein 78 den Haag (vakgr. B).
J. J. M. van de Leur, Prinses Sophiastraat 38 Tilburg.
P. G. Rondeel, Ambachtsstraat 10 Heerlen (vakgr. B).
H. Schmitz, Kerkstraat 106 Amsterdam.
D. Otten, Biesbosstraat 20II Amsterdam.
Th. J. H. M. Dijkman, Sandtmannlaan 19 Naarden (vakgr. B).
A. M. J. H. Bertens, Hasseltstraat 150 Tilburg (vakgr. A).

Adresveranderingen:

A. aan de Wiel, van Rochussenstraat 347B, naar Henegouwerlaan 48B, Rotterdam (C.).
W. Zwiers, Woonark „Marie Antoinette", Bergsche Rechter Rottekade 12, R'dam.
A. Meilink, van Edisonstraat 30 naar Rubensstraat 91, Amersfoort.
C. van den Bosch, can Velserduinweg 256 IJmuiden, naar Utrechtsche weg 81b, Arnhem.

Bedankt:

F. D. Jansen te Rotterdam.
B. Merema te den Haag.

INHOUD: Aan de leden — Onze ledenlijst — Passerdozen — Vervolg van het verslag der 66ste Jaarlijkse Algemene Vergadering, te Amsterdam, op Dinsdag 8 April 1947 — 70 jaar Teken-onderwijs — De handtekenleraren bij het N.O. trekken ten strijd! — Brief van de vaksectie Tekenen van de Vereniging van Leraren en Leraressen bij het M.O. in Ned.-Indië — Verslag betreffende de Tentoonstelling en daaraan verbonden wedstrijd voor kindertekeningen — Het tekenen op het U.L.O.-examen — Biologie en Tekenen — Ledenlijst — Advertenties

---